

Huisvesting cruciaal voor klauwgezondheid

Bij melkkoeien verdienen klauwproblemen speciale aandacht. Ten eerste omdat ze vaak zeer pijnlijk zijn en het herstel lang duurt. Ten tweede omdat klauwproblemen veel voorkomen en een gestoorde locomotie en andere gedragsveranderingen kunnen veroorzaken. Ten derde omdat klauwproblemen vaak lastig zijn te constateren. Dierenwelzijn is overigens niet het enige argument om aandacht te schenken aan de klauwgezondheid, ook de economische schade van klauwaandoeningen is aanzienlijk. Het verminderen van het aantal klauwaandoeningen is daarom zowel een maatschappelijk als een sectorbelang.

Wijbrand Ouweltjes
Wageningen UR Livestock Research

Voor klauwaandoeningen geldt bij uitstek: voorkomen is beter dan genezen! Een goed inzicht in de klauwgezondheid is essentieel om snel in te kunnen grijpen bij de eerste signalen van klauwproblemen en voor het bijstellen van de preventieve maatregelen. De ontwikkeling van geautomatiseerde detectiesystemen past bij het streven naar een betere klauwgezondheid, maar is primair bedoeld om sneller in te kunnen grijpen. Fokken op een betere klauwgezondheid – inmiddels is hiervoor een fokwaarde beschikbaar – verkleint de vatbaarheid van de dieren voor aandoeningen. Verder moet worden gedacht aan het wegnemen of verkleinen van risicofactoren. De risicofactoren verschillen voor de infectieuze klauwaandoeningen (met name Mortellaro, Stinkpoot en tussenklauwontsteking) en niet-infectieuze klauwaandoeningen (vooral bevangenheid, zoolbloedingen, zoolzweren en witte lijn defecten).

Infectieuze en niet-infectieuze aandoeningen

De belangrijkste stap om het ontstaan van infectieuze klauwaandoeningen te minimaliseren, is het optimaliseren van de hygiëne rond de dieren. Dit is met name bij opgestalde dieren een aandachtspunt. Een hygiënische stal heeft schone, droge loopvloeren, voldoende en comfortabele schone ligplaatsen en een goed stalklimaat. Op de juiste wijze gebruikte voetbaden dragen bij aan het beperken van de besmettingsdruk. Introductie van dieren van buitenaf geeft risico op insleep van ziektekiemen.

Voor preventie van niet-infectieuze aandoeningen wordt traditioneel veel belang gehecht aan voeding. Pensverzuring wordt veel genoemd als oorzaak van bevangenheid. Inmiddels wordt vermoed dat de voermethode hierop meer invloed heeft dan de samenstelling van het rantsoen. Dit past bij het gegeven dat er meer klauwproblemen zijn bij opstallen dan bij weidegang, terwijl de rantsoensamenstelling dan beter is te sturen. In onderzoek schenken we daarom veel aandacht aan huisvesting als sleutel voor het verbeteren van de klauwgezondheid. Weidegang dient als referentie.

Potstal en vrijloopstal

Gebleken is dat in potstallen veel minder klauwaandoeningen voorkomen dan in traditionele ligboxenstallen. Er zijn in Nederland echter weinig potstallen omdat ze veel ammoniakemissie veroorzaken en omdat het goed schoon houden van het ligbed erg veel strooisel kost. Momenteel is daarom de zogenaamde vrijloopstal in ontwikkeling. Die moet de gunstige eigenschappen van potstallen combineren met gunstige milieu-eigenschappen en een goede hygiëne. De vrijloopstal kent veel overeenkomsten met een potstal, maar heeft een totaal ander bodemmanagement.

Ligboxenstal

Een ander spoor naar meer klauwvriendelijke huisvesting is het verbeteren van ligboxenstallen. Daartoe zijn verschillen tussen ligboxenstallen, potstallen en weidegang geïnventariseerd. Opgestalde dieren hebben alle benodigheden (zoals voer, water, rustplaats) in de nabijheid. Hierdoor

hebben ze in vergelijking met weidende dieren weinig beweging. Als het ligcomfort goed is, liggen gezonde koeien op stal ongeveer evenveel of iets meer dan in de weide, maar bovendien staan ze veel meer stil. In traditionele ligboxenstallen gebeurt dat vaak op een harde ondergrond, al kan het ook in de ligboxen. Door de beperkte ruimte is er op stal meer kans op confrontaties tussen ranglage en ranghoge dieren. Op betonnen loopvloeren is er een grotere kans dat de dieren uitglijden. Het gaan liggen en opstaan van de dieren kost in ligboxenstallen meer tijd dan in een potstal of in de weide. Kwetsbare dieren, zoals pas afgekalfde dieren en dieren met klauwaandoeningen, blijken in ligboxenstallen vaak minder uren per dag te liggen en minder vaak te gaan liggen. Samengevat betekent dit dat de mechanische belasting van de klauwen in ligboxenstallen waarschijnlijk aanzienlijk hoger is dan in de weide en de potstal.

Verminderen mechanische belasting

In een aantal onderzoeken is aangetoond dat bij loopvloeren met een rubber toplaag minder zoolbloedingen voorkomen dan bij betonnen loopvloeren. Momenteel wordt onderzocht hoe vloereigenschappen samenhangen met de mechanische belasting van de klauwen en klauwgezondheid, zodat optimale vloereigenschappen kunnen worden bepaald. Een andere manier om

de mechanische belasting te verlagen, is voorkomen dat de dieren veel staan. Dit kan door belemmeringen om te gaan liggen weg te nemen, maar zolang de dieren in staat zijn hun totale ligtijd te handhaven, lijken beperkingen van de ligmogelijkheden weinig gevolgen voor de klauwgezondheid te hebben. Tijdens onderzoek op de Waiboerhoeve bleek dat vaarzen die 's nachts niet in de ligboxen konden liggen, maar die de ligtijd overdag konden compenseren, niet meer klauwaandoeningen hadden dan vaarzen die zowel overdag als 's nachts toegang hadden tot de ligboxen. Bij overbezetting of onvoldoende ligcomfort zullen ranglage dieren waarschijnlijk wel belemmeringen ondervinden die nadelig zijn voor hun klauwgezondheid. Een andere mogelijkheid om lang staan te voorkomen is het stimuleren van beweging. In hoeverre dit bijdraagt aan gezonde klauwen is echter nog niet goed onderzocht.

Tot slot

Hoge mechanische belasting van de klauwen lijkt een belangrijke oorzaak van de hoge incidentie van niet-infectieuze klauwaandoeningen in ligboxenstallen in vergelijking met potstallen en de weide. Handhaven van gezonde klauwen in een traditionele ligboxenstal vraagt veel van het management.

DE VRIJLOOPSTAL

De vrijloopstal moet de gunstige eigenschappen van de potstal (weinig klauwaandoeningen) combineren met een goede hygiëne en uitstekende milieueigenschappen.

Foto: Wageningen UR Livestock Research

Contact

ir. Wijbrand Ouweltjes
T 0320 - 293 437
E wijbrand.ouweltjes@wur.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd binnen het Kennisbasis Onderzoek in het kader van LNV-programma KB-o8-001 Diergezondheid project 006.